

Mark- och miljödomstolen

Miljödepartementet
Kemikalieenheten, kemikalier och avfall

Remissyttrande över promemorian Säkerheter enligt miljöbalken

M2022/01822

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har granskat promemorian Säkerheter enligt miljöbalken med utgångspunkt i det som berör domstolens verksamhet.

Domstolen tillstyrker de föreslagna ändringarna i bestämmelserna om säkerhet vid deponering av avfall och vid utvinningsavfallsverksamhet som innebär att staten, kommuner, regioner och kommunalförbund inte ska behöva ställa säkerhet. Domstolen tillstyrker även förslaget om att en säkerhet enligt miljöbalken ska ställas till länsstyrelsen om inte annat följer av lag eller förordning och att säkerheten får tas i anspråk av den myndighet som säkerheten har ställts till. Domstolen har inte heller någon erinran mot promemorians förslag om tillsynsmyndighetens utökade underrättelseskyldighet eller förslag till ändring av miljöbalkens bestämmelser om rättegångskostnader.

Angående övergångsbestämmelser och ikraftträdande

Domstolen anser att det för de föreslagna ändringarna i 22 kap. 6 § och 24 kap. 11 a § miljöbalken, på motsvarande sätt som för 22 kap. 13 a § miljöbalken som träder i kraft den 1 juli 2023, särskilt bör anges att äldre föreskrifter fortfarande gäller för mål eller ärenden om tillstånd som har inletts i mark- och miljödomstol eller hos länsstyrelsens miljöprövningsdelegation före ikraftträdandet.

Riksgäldskontorets roll i prövningsprocessen

Som framhålls i promemorian har det nyligen införts bestämmelser i miljöbalken om att mark- och miljödomstolen ska inhämta yttrande från Riksgäldskontoret både i fråga om *beräkningen av storleken* på den säkerhet som ska ställas för utvinningsverksamheter och i fråga om prövningen av *om den säkerhet som ska ställas kan godtas* (22 kap. 13 a § miljöbalken).

Nu aktuellt förslag syftar till att i 22 kap. 6 § miljöbalken göra ett tillägg som innebär att Riksgäldskontoret får *föra talan* i mål om tillstånd till

gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 36 a § i fråga om säkerhetens storlek och om godtagande av säkerheten. I avsnitt 8.5.3. i promemoria sägs bl.a. att ”Förslaget att Riksgäldskontoret även ska få överklaga och ansöka om omprövning innebär att statens risk minskar ytterligare.”

Domstolen vill framhålla att ändringen i 22 kap. 6 § miljöbalken inte enbart ger Riksgäldskontoret en möjlighet att överklaga och ansöka om omprövning, utan att de även därigenom formellt är att i vissa fall anse som *part i själva ansökningsmålet* (dvs. partsroll även under handläggningen i mark- och miljödomstolen). Frågan är dock vilken ställning Riksgäldskontoret med anledning av detta kommer att ha under mark- och miljödomstolens handläggning fram till dom. Någon ändring i 22 kap. 4 § miljöbalken rörande vilka myndigheter som ska få ansökningshandlingar och exemplar av kungörelse synes inte föreslås trots att Riksgäldskontoret nu får denna ställning. Rimligen borde även Riksgäldskontoret omfattas av uppräknningen i 22 kap. 4 § miljöbalken om myndigheten ska ingå i 22 kap. 6 § miljöbalken.

Processuellt fungerar handläggningen på mark- och miljödomstolen ofta så att kungörelse och ansökningshandlingar skickas till de uppräknade myndigheterna och när myndigheten yttrar sig så hanteras den fortsättningsvis som part i målet, dvs. omfattas av förelägganden och andra utskick löpande under handläggningen samt kallas till ev. muntlig förberedelse och huvudförhandling. De myndigheter som avstår från yttrande behandlas normalt inte som parter under den fortsatta handläggningen, även om rätten att överklaga givetvis kvarstår även för dessa. Det finns dock variationer i hur målen handläggs eftersom lagtexten inte är särskilt tydlig på den punkten.

För Riksgäldskontorets del kommer domstolen enligt 22 kap. 13 a § miljöbalken att i de fall paragrafen stadgar alltid behöva formellt begära ett yttrande, men det är oklart vilken roll Riksgäldskontoret därefter kommer att ha under handläggningen. Det är även oklart vad domstolen ska göra om Riksgäldskontoret inte svarar, vilket inte är ovanligt när det gäller statliga myndigheter; sannolikt ofta p.g.a. resursbrist. Domstolen har inga maktmedel att kräva in ett svar från en myndighet som underlåter att svara, frågan får då sannolikt bedömas på befintligt material med risk för att synpunkter kommer först efter överklagande.

Oklart utifrån förslaget är alltså följande:

1. Ska kungörelse och ansökningshandlingar skickas till Riksgäldskontoret i mål som rör ansökan om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 36 a §?
2. När Riksgäldskontoret har yttrat sig enligt 22 kap. 13 a § miljöbalken – innebär det att de inträtt som part och vill vara med under handläggningen i aktuella ansökningsmål, dvs. få del av allt material löpande i målet och kallas till förhandlingar etc.?

Det bör också framhållas att det inte är ovanligt att det underlag som krävs för att kunna bedöma storleken på en säkerhet justeras flera gånger under handläggningen av ett ansökningsmål, ibland så sent som vid huvudförhandlingen. Det skulle kunna innebära att domstolen behöver begära in kompletterande yttranden från Riksgäldskontorets flera gånger. Kommer underlag sent i processen, t.ex. vid en huvudförhandling där Riksgäldskontoret inte deltar, kan det komma att fördröja handläggningen om det skulle finnas skäl att begära in kompletterande yttrande och kommunicera det efter huvudförhandlingen.

Redan nu framhålls ofta att handläggningstiderna för aktuella måltyper är för långa, vilket delvis har att göra med den komplexa lagstiftning som domstolarna har att tillämpa – en lagstiftning som över tid blir alltmer komplex. Dessa förslag bidrar dessvärre till den situationen på ett måhända icke önskvärt sätt. Det kan också noteras att det i SOU 2022:33, Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen, föreslås att Kammarkollegiet ska utgå som part, delvis för att förenkla prövningssystemet och minska det förhållandevis stora antal parter som domstolen har att kommunicera med under handläggningen. Detta förslag skulle inte bidra till en utveckling i den riktningen.

Av promemorian framgår alltså inte vilka överväganden som gjorts i fråga om den framtida praktiska hanteringen av Riksgäldskontorets utvecklade roll vid mark- och miljödomstolens prövning. Förslaget om Riksgäldskontorets möjlighet att inträda som part i tillståndprocesser, i förhållande till det nyligen införda kravet om inhämtande av yttrande i 22 kap. 13 a § miljöbalken, behöver därför tydliggöras med avseende på handläggningen vid domstolen. Eftersom tillståndprocesser av detta slag redan till sin natur är komplexa och oerhört resurskrävande, anser domstolen att förslaget i dagsläget riskerar att leda till oförutsebara praktiska svårigheter vid handläggningen och att tillståndprocesserna därmed fördröjs i onödan på sätt som beskrivits närmare ovan.

Domstolen vill också framhålla att Riksgäldskontorets utvecklade roll kan komma att medföra en ökad måltillströmning.

Mark- och miljödomstolen har inte några övriga synpunkter att lämna på rubricerad promemoria.

Umeå dag som ovan

Katarina Brodin

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Katarina Brodin i samråd med de tekniska råden Lena Nilsson, Erik Olauson, Camilla Wolf-Watz, Per Lagervall och Anita Wennström. Föredragande har varit tingsfiskalen Giulia Burman.